

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Laus virtutum, & Scientiarum. Capvt XXII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

nis generis pecudum, & ferarum in cæteris partibus, cuncta auro lita, distincta gemmis, viouumque conchis, erant cœnationes laquearæ tabulis eburneis versatilibus, vt flores, & vnguenta desuper spargerentur, præcipua cœnationum rotunda, quæ perpetuo, vice mundi, diebus, ac noctibus circumageretur.

Villa.

Specimen villarum aspice in vna villa. Exat, inquit Plinius, Gordianorum villa Prænestina ducetas columnas vno peristylio habes, quarum quinquaginta Charistæ Claudianæ, quinquaginta Syenitides, quinquaginta Numidiæ, pari mœtura sunt, in qua Basilicæ centenariæ tres, cætera huic operi conuenientia, & thermæ quales præter vibem nusquam in orbe terrarum. Commemoratur quoque Plutarchus in Lucullo eius ædificia sumptuosissima: nam ad Neapolim tumulos suspendit folluris, Euripis, & in riuis pisciculenta ædificia sua circumiecit, Diatas Marinas extruxit, quas Tubero stoicus contemplatus appellauit eum Xerxem rogatum.

Sed operæpretium est egregium Caij Plinii Iunioris epistolam lib. 5. epist. 6. legere, vbi de industria villam omnibus coloribus depingit.

Fontes.

Laudem fontis petemus ex Plinio. Fons oritur in monte, per saxa decurrit, excipitur cœnatione uela manufacta, ibi paulum retentus in Larium lacum decedit, perinde die statijs auclibus, & diminutionibus crescit, decrescitque, cernitur id palam, & cum summa voluptate deprehenditur, iuxta decumbis, & vesceris, atque ex ipso fonte, nam frigidissimus est, potas.

Flumina.

Flumina laudantur ab ortu, scaturigine copiosa, velocitate, colore, piscatu, piscium generibus, & multitudine, & alijs fluuijs, quos recipiunt, & locis, per quæ fluunt, denique à nauium frequentia.

Montes.

Mons celebratur à magnitudine, radicibus, vallibus, vitibus, miraculis, prodigijs, rebus memorabilibus, siugum vbertate, & copia.

Agri.

Laudationis in agro capita erunt, fertilitas, amicitas, varietas arborum, & herbarum, cultura, situs.

Viri, & viriutes. Sed omnino laudanda sunt vberius ea, quæ communi consensu maiora sunt, vt *hgio, legum maiestas, ciuis, conseruabnes, priuilegia, iustitia clementia, fortitudo, probitas, consuetudo, ars militaris, doctrina studia, Gymnasia, opificum industria*, de quibus diximus superius.

Quæ Cicero pro Flacco, sectione 62. paucis complexus est, cum de Athenarum vberibus agit.

Adiunt Athenienses, vnde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortæ, atque in omnes terras distributæ putantur; De quorum vberibus positione propter pulchritudinem, etiam inter Deos certamen fuisse proditum est: Quæ vetustate ea est, vt ipsa ex sese suos ciues genuisse dicatur: & eorum eadem terra parens, alitrix, patria dicatur: autoritate autem tanta est, vt iam fractum prope, ac debilitatum Græciæ nomen huius vberibus laudetur, & de Lacedæmonijs.

Adiunt Lacedæmonij, cuius ciuitatis spectata, & nobilitata virtus, non solum natura corroborata, verum etiam disciplina putatur: qui soli in orbe terrarum septingentos iam annos amplius vni moribus, & nunquam mutatis legibus viuunt.

Ibidem de Massilia, & cæteris.

Laus virtutum, & Scientiarum.

CAPVT XXII

LAUS Virtutum, & scientiarum ijs ferme capitibus excurrit, quæ in laude personæ notari superius.

In virtutibus quippe expenditur honestas, utilitas, necessitas, quod vt plenius assequatur orator, modo earum definitionem, seu potius descriptionem clarissimis pingit coloribus, modo ipsius obiecti dignitatem amplificat, modo eiusdem virtutis varias partes, & quasi membra singula disquisitè percurrrens explicat, modo eius originem, & causas arecessit, modo effectus admirabiles ponit ob oculos, modo contrariorum vitiorum pingit deformitatem, modo inferiorum virtutum comparatione, eam quam laudat celsius attollit.

Ad hæc contextit sapientium effata historias, similitudines, emblemata, quibus quasi rescellat.

cellato opere distinguatur oratio. Horum nonnulla persequutus est Aphthonius in Economio sapientiae. Primum enim ab eius dignitate incipit, & ostendit sapientiam *Commonem esse Divorum possessi. κοινὸν κτῆμα θεῶν.*

Sapientia laus.

Nam Iunoni nuptias, Marti bella, Vulcano fabrilis, Neptuno tribui navigationes, sapientia verò omnes indigere, & *θεὸν ἢ αὐτὴν ἐκτῆσαν τοσοῦτον.* Proinde semen esse quoddam caeli, & radium summæ maiestatis, quo, qui inter mortales præditi sunt, hoc *θεῶν παῖδας* appellamus.

Mox ad eius necessitatem, & varias utilitates delabitur, & plene indicat sapientiam, omnium esse temporum, omnium negotiorum propriam, nec magis pacis, quàm armorum, *πολιτεύεται μὲν γὰρ κατὰ πόλεμον, ὡς εἰρήνην παντελῶς ἀγνοήσασα, ἢ εἰρήνης οὕτω μετέσχευε εἰς ἀγνοήσα καθάπαξ τὰς μάχας.*

Deinde eius commoda ubique terrarum in vita civili percurrit. & quid imperatoribus, & belli ducibus, quid agricolis, quid nauigantibus, quid vniuerso hominum generi conferat, ostendit.

Ἄδτι γεωργαῖς ἀνῆκε τὴν γῆν, & τοῖς πλέυσιν ἔμελλε τὴν θάλατταν, &c.

Nec satis ipsam sapientiam in cœlum penetrantem inducit, & totam superioris mundi Oeconomiam admirabili virtute completam.

Αὐτὴ λαθεῖν οὐ κατέλιπεν ἂ τ' ἀπορήτων οὐρανὸς ἔχει παρ' ἑαυτῶ. Καὶ γὰρ ὅσοι κίλιον περιέδραμον ἕκαστος, μόνη σοφία τοῖς ἀνδράποισ ἐξέδρεν.

Quartò eius diuersos effectus artificiosè per historias explicat, vt cum dicit sapientiam Troiam cœpisse, Sapientiam Cyclopi oculum effodisse, Sapientiam Persarum robur contriuisse.

Postremò auget à comparatione minorum, & sapientiam cum fortitudine comparans, hanc longè inferiorem, illam gloriosiorem planè declarat.

Εἰτά τις ἀνδρείαν παραβαλεῖ, &c.

Ad hoc genus pertinent λόγοι, quos antiqui *χρημας* ab utilitate nominarunt, sunt enim proprie orationes de vitijs, & virtutibus, ali-

qua sententia cōplexis, quæ tractantur sapientimè per paraphrases, & descriptiones rei, per causas, per contraria, per similitudines, per exempla, per veterum testimonia, quæ Aphthonius in arte vocat *Παραφρασεῖς, ἀπὸ τοῦ ἑναντίου, Ἡ παραβολῶν παραδείγματα, μαρτύρια παλαιῶν.* Quorum omnium ars ex Libanio, Theone, & Aphthonio, vel ijs, qui adhuc uare discunt, cū cortice fati nota est.

Artes, & scientiæ, haud dissimili quidem ratione laudantur: Solet enim primum earum inquiri nobilitas, quæ ex inuentoribus non raro peti solet. Deinde ostenditur antiquitas, & ortus, & progressus, & obiecti dignitas, & commoda in omnem ciuili vitæ partem longè lateq; diffusa, & honores istarum artium professoribus habiti, & libri scripti, & ingeniorum claritas, & multitudo, & scientiæ veritas, & constantia, & necessitas, & si quid huiusmodi.

De veterum in epidicticis orationibus artificio.

CAPYT XXIII.

Placet quoque ad huius libri coronidem nonnulla de veterum in tractandis orationibus Epidicticis artificio suggerere, licet superiora sint exemplorum varietate distincta.

Primus omnium occurrit Thucidides, cuius funebri legitur oratio lib. 2. in Atheniensibus, qui pro patria fortiter occubuerant. Sed vt dicam, quod sentio, minimè est Epidicticus, imò austerus, grandis, subhorridus, & rerum potius sincerus pronuntiator (quod dixit M. Tullius) quàm facundus laudator. Itaque hunc *ἐπιτάφιον λόγον*, quod nihil habeat admodum eximium prætermitto, summa capita delibasse contentus, in quibus dispositio admodum vulgaris, & excursionones, quas nollem hoc tempore imitari.

Aedificiorum luxus.

Partitio orationis Thucididis.

Primum, Exordium est ab excusatione, rei Thucididis magnitudine, cum virium tenuitate comparata. Simile est exordium Demosthenis in *ἐπιτάφίῳ λόγῳ*. cuius lib. 1. memini. Tenuitate (inquit) oratoris periclitatur fama celebritatis. Itaque fatius res magnas obuolere silentio, quam ingenij culpa deterere, vide Horat. od. 6. lib. 1.

Oratio funebri Thucididis.